

LES FESTES VÉNEN DE LLUNY

Quan hom escolta la paraula *festa* materialitza la seva atenció vers un fet que ve associat a lleure, celebració, gaudi i molts altres qualificatius que generalment estan oposats a la realitat del mot *treball*. De festes n'existeixen moltes i molt variades. N'hi ha que són commemoració de fets del passat, d'altres tenen origen religiós, algunes manifesten un caire familiar o, en canvi, movilitzen molta gent. Diversos motius poden produir festa i moltes festes són motiu per a donar pausa a la realitat quotidiana.

El referent gastronòmic de la Pasqua és la mona.

Foto: Jordi Gumí

Els estudiosos diuen que hi ha festes tradicionals i festes populars. El cas és que aquestes denominacions moltes vegades es confonen, sobretot perquè algunes festes són a la vegada tradicionals i populars. Definim breument aquests dos mots i veurem com ens informen.

Tradicional serà aquella festa que ha estat transmesa de generació en generació, de la mateixa manera que certs fets s'han transferit, de viva veu, de pares a fills. El caràcter de popular cal aplicar-lo a la festa que prové del poble, es manifesta pel poble i en la què intervé el poble com a actuant. Podem insistir dient que tradicional és aquella que se celebra cada any, al mateix dia, de forma continuada,

mentre que la festa popular és la que té com a protagonista la pròpia comunitat, i pot ser periòdica o no. Tornem a veure que la frontera entre les dues qualificacions és molt feble i a voltes diluïda.

Deixant de banda com es classifiquen, dins de la seva diversitat, i també quantitat, les festes i celebracions han tingut un començament, un inici, que en molts casos justificarà la seva raó d'existir. Creiem interessant cercar l'origen del fenomen *festa* que, com passa sovint, hem d'anar a buscar-lo en la llunyania de la prehistòria; descobrim que tot comença amb el cicle anual on la natura marca uns ritmes. Les agrupacions agràries que es remunten a l'època del neolític estableixen uns períodes de feina intensiva i unes èpoques de cert descans. Posteriorment, cada cultura ha donat la seva raó i el seu motiu per deixar l'eina i fer una pausa.

Les comunitats mediterrànies van assumir els ritmes naturals, cada una pel seu cantó, però amb un mimetisme que les agermana a totes, perquè la procedència és la mateixa. La cultura catalana, que té els seus orígens en aquest àmbit, forma part i és continuadora de diversos actes i cerimònies que han manifestat les cultures anteriors. Hi ha unes arrels que s'inspiren en el cicle estacional del temps i que en cada una de les comunitats s'ha concretat en festivitats que freqüentment s'han superposat a ritus anteriors. Aprofundint en les tra-

L'aparició de la castanyera prepara la celebració de Tots Sants. Parada de castanyes a Barcelona
Foto: Jordi Gumí

dicions dels pobles es veu aquest fenomen: el món celta va assentar costums anteriors; la cultura de Roma assumí i enriquí algunes de les seves festes, aportant un ventall de celebracions molt dens i estructurat; l'aparició del judaisme deixà la seva influència damunt del temari romà; finalment el cristianisme aportà un nou concepte de tradicions festives sumant, i a vegades absorbint, les festivitats existents.

A nosaltres ens arriben un seguit de celebracions que són hereves de les manifestacions dels pobles que ens han precedit. Les més destacades són la columna central de moltes de les festes que ens envolten i són bàsicament d'origen religiós cristià, superposades a les cerimònies precristianes de caire natural o lligades a certes advocacions de divinitats antigues. No són, doncs, arbitràries.

Les més destacades són la columna central de moltes de les festes que ens envolten i són bàsicament d'origen religiós cristià, superposades a les cerimònies precristianes de caire natural o lligades a certes advocacions de divinitats antigues. No són, doncs, arbitràries.

Les festes que es consideren fonamentals tenen un lloc en el calendari segons un referent solar perquè s'estableixen seguint una successió ordenada. Comença amb el solstici d'hivern i es concreta en el NADAL. Segueix l'equinocci de primavera amb la gran manifestació vegetal i ens trobem la PASQUA. Continua el solstici d'estiu en què es celebra la festa de SANT JOAN. Finalment l'aparició de l'equinocci de tardor ens recorda la transcendència del més enllà amb el dia de TOT SANTS. Aquestes quatre grans festes tenen precedents que es remunten a temps molt llunyans.

Heus aquí la base tradicional de les festes que han perviscut com a eix principal, a les

quals es pot afegir un seguit de festes complementàries. Aquestes omplen espais veritablement necessaris per als humans, degut a unes característiques que els antropòlegs i etnòlegs han investigat a bastament. Ho explicarem.

Sembla ser que el cos de les persones té un cicle convenient pel que fa a l'activitat – treball, acció, cansament que ha de dosificar-se introduint una pausa per fer quelcom que neutralitzi la rutina, l'esforç i l'activitat quotidiana. No sempre cal reposar del tot i posar-se a jeure; l'ideal és fer un replantejament que proporcioni noves energies procedents de quelcom complaent: la gresca, un esport, un relaxament o una distracció. Els especialistes que han tractat les particularitats d'aquesta faceta de la nostra vida, es posen raonablement d'acord en considerar la xifra de 40 dies com la mitjana de temps perquè l'organisme reclami una interrupció. Si prenem com a referència la lluna en lloc del sol, observem que cada

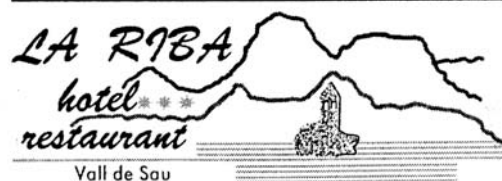
Els Pastorets són l'espectacle preferent de la festa de Nadal.

Foto: Jordi Gumí

Forn de Pa L'Era

Pl. Era Nova, 1 Tel, i Fax 93 852 20 46
C. Manya, 4 - Tel 93 852 20 50

Tel. 93 884 70 23 - 93 884 70 15 - Fax 93 884 70 27
08519 VILANOVA DE SAU (Barcelona)
www.hotellariba.com

Les fogueres són emblemàtiques per Sant Joan. Foc de falles al poble d'Isil (Pallars Sobirà).
Foto: Jordi Gumí

cicle lunar i mig la rutina ininterrompuda ha de ser neutralitzada si volem que les energies internes estiguin equilibrades.

Tornem a les festes per fer una comprovació, sumant les principals amb algunes que es van afegir per la seva importància demostrada. Veurem si la successió festiva feta per la saviesa popular coincideix amb les conveniències de la biologia.

Nadal – Sant Antoni Abat – Carnaval – Pasqua – Pentecosta - Sant Joan – Festes del segar – Festa Major – Tot Sants - Nadal .

Entre cada una poseu-hi uns quaranta dies i tindreu un any complet. Durant anys i anys

aquesta distribució festiva va ser seguida amb rigor i, pel seu caire, gairebé totes amb religiositat. L'esclat de cada diada donava peu a un temps de lleure i també era motiu per omplir l'estómac; les èpoques eren de penúria i la pitànça no abundava, per tant un o uns quants jorns de menjar més i millor era acceptat amb alegria. Qui en rebien les conseqüències eren els pobres animals propers que inevitablement anaven a la cassola: el gall, el conill, el xai, el porc,... resultaven el complement aplaudit que donava goig i proteïnes a una població que necessitava les dues coses.

Ara som al segle XXI i l'evolució de costums ha variat radicalment les festes. Ha modificat les tradicionals i n'ha fet néixer algunes de populars que incorporen noves vivències a les persones. El cas és que amb el ritme voraginós i el tragí actual la nostra vida no té les festes tan ben delimitades com les tenien els nostres avis; pot ser que algú estigui de festa constantment (oportunitats no n'hi falten) o que porti una activitat sense límits que l'arrossegui a un estrès important. Ara ja esteu avisats: queda clar que a cada quarantena podem actuar com els avantpassats, fent una festa tradicional per esborrar la rutina. La nostra salut ens ho agrairà.

Jordi Gumí

La Formatgeria
Bar Restaurant PUNTÍ
CUINA CASOLANA

Tancat el
diumenge
al vespre
i el dilluns
tot el dia

Ctra. de Vic a Olot, Km 24
08569 Cantonigròs
(Osona-Barcelona)
Tel. 93 852 50 69

VIC — STA. MARIA DE CORCÓ — CANTONIGRÒS — OLOT — RUPIT

FORN DE PA

Josep Ma. Soler

C. Major, 89
Santa Maria de Corcó- l'Esquirol
Tel. 93 856 80 79

LA DEVESA

Restaurant
Habitacions
Residència per a
col·lectius

Ctra. de Vic a Olot, Km. 35
08569 Rupit Pruit
Tels. 93 852 20 12 - 93 852 20 84

CONSTRUCTOR

PERE PAJAROLS

C. Pelix, 66 – Tel. 93 850 00 28 – 08510 RODA DE TER
C. Les Fonts, s/n – Tel. 93 856 50 83 - 08511 TAVERET